

Ursula K. Le Guin...

“Hiçbir karanlık sonsuza dek sürmez. Ve karanlıkta bile yıldızlar vardır.”

‘Yerdeniz’ serisi, ‘Mülksüzler’, ‘Karanlığın Sol Eli’ gibi önemli eserleri ile bilinen feminist ve anarşist Ursula K(roeber) Le Guin’i 22 Ocak 2018 tarihinde, 88 yaşında kaybettik. Yazar 1929 Kaliforniya doğumluydu. İlk kısa hikayesini 9 yaşında yazmış ve 11 yaşında ise ilk makalesini “İnanılmaz Bilimkurgu” dergisine göndererek bilimkurgu yazarlığının ilk adımını atmıştır. Ülkemizde ve dünyada çok sevilen “Mülksüzler” dahil 22 roman, 11 kısa öykü, 5 eleştiri, 13 çocuk kitabı ve birçok şiir yayınlamış ve geniş bir edebi miras bırakmıştır.

Basitçe bir bilimkurgu yazarı tanımına sığdıramadığımız Le Guin aynı zamanda bir anarşist, bir feminist ve bu özelliklerini antropoloji ve sosyal psikoloji ile harmanlayan çok yönlü bir yazardı. 1969’da yayınlanan ve saygınlığını pekiştiren “Karanlığın Sol

Eli” romanında uzak bir gezegenin “hermafrodit” vatandaşlarını galaktik bir konfederasyona katılmaları için ikna etmeye gönderilen bir elçinin cinsiyet, kimlik ve androjenlik hakkındaki keşif ve gözlemleri anlatılır. Bu roman, basılan ilk feminist bilim kurgu romanı olarak kabul edilmektedir ve Hugo ile Nebula ödülleri gibi pek çok önemli ödül toplamıştır. 1974 tarihli Mülksüzler romanını kendisi, “bir anarşist ütopyacı romanı” olarak tanımlamaktadır. Bu romanla Vietnam Savaşı’na karşı tepkisini dile getirdiğini de belirtmiştir. En son romanı “No Time to Spare” 2017 sonunda yayınlanmış ama henüz Türkçe’ye çevrilmemiştir.

Hayatının son günlerine kadar üretken bir entelektüel olan Le Guin, yazarların ahlaki ve sosyal sorumlulukları konusunda oldukça net fikir-

lere sahiptir: “Sokrat, ‘Dilin kötüye kullanımını ruhta şeytanı kışkırtır’ demiştir. Dilbilgisinden bahsetmemektedir. Dilin kötüye kullanımı politikacıların, reklamcılarının yaptığı gibi, kar için, kelimelerin ne anlama geldiğinin sorumluluğunu almadan kullanmaktır. Güç elde etme, para kazanma aracı olarak kullanılan dilde hesap tutmaz... Bir yazar kelimelerin ne anlama geldiğine, neler söylediğine ve nasıl söylendiğine önem veren kimsedir. Yazarlar kelimelerin gerçek ve özgürlüğe giden yol olduğunu bilir ve bu yüzen onları dikkatle, düşünceyle, korkuyla ve nazikçe kullanır...”. Toplum, politika ve edebiyat alanında yayınlar yaptığı ağ güncesini oldukça güncel tutmuştur. Edebiyatın bu önemli isminin, sadece yayınlarıyla değil, ataerkil, kapitalist düzenin karşısında sözünü sakınmayan tavrıyla da tarihte yerini alacağı açıktır.

“Mills Koleji ‘83 mezunlarına bana ender elde edilen bu şansı tanıdığı için teşekkür ederim: bir topluluk önünde kadınların diliyle konuşma şansı.

Mezun olanlar arasında erkeklerin de olduğunu biliyorum ve onları dışlama gibi bir niyetim katien yok. Bir Yunanlı’nın bir yabancıya “Yunanca bilmiyorsan başını sallama ki anlamadığını bileyim” dediği bir Yunan tragedyası vardır. Her neyse... Mezuniyet törenleri genellikle tüm mezunların erkek olduğu veya olması gerektiği ön kabulü ile yapılır. İşte bu yüzden ki, törenlerde erkeklerin üstünde harika görünen, bizi ise bir mantara veya hamile bir leyleğe ben-

zeten 12. yüzyıldan kalma küpeler giyiyoruz. Tüm entelektüel geleneklere mahsus. Halk önünde, halkın diliyle, kabile veya ulusun diliyle konuşulur. İşte bizim kabilemizin dili de erkek dili. Tabii, kadınlar da bu dili öğrenebilir, aptal değiliz ne de olsa. Söylediklerine bakarak Margaret Thatcher’i Ronald Reagan’dan, Indira Gandhi’yi General Somoza’dan ayırt edebiliyorsanız bana da anlatın. Bu dünya erkeklere ait ve erkeklerin dilini konuşuyor. Sözcükleri güce yönelik, güç ile ilgili sözcükler. Uzun bir yoldan geliyoruz, ama hiçbir yol yeterince uzun değil. Ruhunuzu satarak bile oraya ulaşamazsınız, çünkü

orası da onlara ait, size değil.

Belki güç hakkında, hayat mücadelesi hakkında yeterince söz işittik. Belki biraz da zayıflıkla ilgili sözcüklere ihtiyacımız var. Şimdi bu fildişi kuleden ‘Gerçek Dünya’ya geçmenizi ve orada zaferlerle dolu bir kariyer yapmanızı veya kocanıza yardım ederek ülkenizi güçlü tutmanızı ve her konuda başarıdan başarıya koşmanızı dilemek yerine bir kadın gibi konuşsam ne olur acaba? Dediklerim hoş gelmeyecek, sizi rahatsız edecek. Mesela çocuk istiyorsanız, çocuklarınız olmasını diliyorum desem? Sürüyle değil, iki tane. ‘Umarım güzel olurlar. Umarım hem sizin hem de on-

ların karnı doyar, sıcak ve temiz bir yuvanız, arkadaşlarınız olur ve sevdiğiniz işi yaparsınız' desem? Peki üniversiteye bunun için mi gittiniz? Bu kadar mı? Başarı bunun neresinde?

Başarı, bir başkasının başarısızlığı demektir. Başarı, sadece düşleyebileceğimiz bir Amerikan Rüyası sadece. Çünkü, sadece ABD'de otuz milyon olmak üzere dünyanın birçok yerinde birçok insan korkunç bir yoksulluk gerçeğiyle yaşıyor. Hayır, size başarı dilemiyorum. Başarı hakkında konuşmak bile istemiyorum. Konuşmak istediğim konu, başarısızlık.

İnsan olduğunuz için başarısızlıkla tanışacaksınız. Karşınıza hayal kırıklıkları, adaletsizlik, ihanet ve telafisi olmayan kayıplar çıkacak. Güçlü olduğunuzu zannettiğiniz anlarda zayıf olduğunuzu fark edeceksiniz. Mülk edinmeye çalışırken edindiğiniz mülklerin aslında sizin sahibiniz olduğunu anlayacaksınız. Kendinizi -ki bunu halihazırda yaşamış olduğunuzu biliyorum - karanlıkta, tek başına ve korkar halde bulacaksınız.

Kız kardeşlerim ve kızlarım, erkek kardeşlerim ve oğullarım; sizlerin akılcı başarı kültürümüzün inkâr ettiği, sürgün yeri, yaşanmaz, yabancı topraklar olarak tanımladığı bu karanlık yerde yaşayabileceğinizi ümit ediyorum.

Bizse, zaten halihazırda yabancıyız. Kadınlar, kadın olarak, erkek egemen düşünceyle, erkeklerce oluşturulmuş toplumsal normlara, insanın 'İnsanoğlu' diye adlandırıldığı, saygı duyulan tek tanrının erkek olduğu, gidilebilecek tek yönün yukarı olduğu bu topluma zaten büyük ölçüde yabancılaşmış ve bu toplumdaki dışlanmış durumdadır. Bu onların ülkesi. Biz kendimizinkini keşfedelim. Seksten bahsetmiyorum, seks her kadın ve her erkeğin kendine ait bambaşka bir evren. Ben toplumdaki, insanoğlunun dünyası diye adlandırılan kurumsallaşmış rekabet, saldırganlık, şiddet, iktidar ve güç üzerine kurulmuş toplumdaki

bahsediyorum. Eğer biz orada kadın olarak yaşamak istiyorsak üstümüze bir miktar ayrımcılık yükleniyor: Mills koleji de böyle bir ayrımcılığın ustalıklı oluşturulmuş hali zaten. Savaş oyunlarının dünyası ne bizim tarafımızdan ne de bizim için yapıldı; hatta orada maske takmadan soluk bile alamayız. Ancak, maskeyi bir kere taktınız mı artık çıkartmak çok zordur. Peki ya yaşamımızı burada Mills'teyken bir miktar yapabildiğimiz gibi, kendi bildiğimiz gibi sürdürmek istesek? Erkekler ve erkeklerin iktidara dayalı hiyerarşisi için çalışarak değil, bu onların oyunu. Erkeklere karşı da değil - bunu yapmak oyunu yine onların kurallarıyla oynamak demektir. Bizim yanımızda olan erkeklerle 'beraber': bizim oyunumuz budur işte. Üniversite eğitimi almış özgür bir kadın hayatını neden ya maço erkeklerle hizmet ederek ya da onlarla kavga ederek geçirsin? Neden onların belirlediği şartlarla bir yaşam sürdürsün?

Maço erkek tümüyle akılcı, olumlu ve rekabete dayalı olmayan koşullarımızdan korkar. Bu nedenle onları aşağılamayı ve yadsımayı öğrettiler bize. Toplumumuzda kadınlar, yaşamın çaresizlik, zayıflık ve hastalık içeren ve sorumluluğunu taşıyan, akıldışı ve telafisi imkânsız olan, müphem, pasif, kontrol edilemeyen, hayvani olan, temiz olmayan tüm bölümlerini gölgelerin vadisini, yaşamın derinliklerini yaşadıkları ve yaşamaya devam ettikleri için aşağılandılar. Savaşçıların reddettiği, geri çevirdiğidir bize kalan. Biz kadınlara ve bizimle bunları paylaşabilecek yani doktorculuk oynayamayıp sadece hemşire olabilen, savaşçı olamayan sadece sıradan bir sivil olabilen, şef olamayan sadece sıradan bir yerli olabilen bizlere kalan budur. İşte burasıdır bizim ülkemiz. Ülkemizin karanlık tarafı. Eğer bu ülkenin bir de aydınlık tarafı, yüksek sıradanlığı, parlak çayırı varsa, biz onları ancak öncü kaşiflerin masallarından

biliyoruz. Henüz oraya ulaşmış değiliz. Oraya maço erkekleri taklit ederek asla ulaşamayız. Oraya sadece, kendi yolunuzu çizerek, kendi ülkemizin karanlığını yaşayarak ulaşabiliriz.

Sizin için ümidim kız kardeşlerim, orada mahkûm olarak, kadın olmaktan utanarak, psikopat vari sosyal sisteme esir olmaya razı olarak değil kendinizi evinizde hissedeceğinizi, kendi üzerinizde kontrole sahip olacağınızı, kendinize ait bir odanız olduğu şekilde yani 'yerli' olarak yaşamandır. Orada, sanat mı bilim mi, teknoloji mi, şirket yönetmek mi veya yatak altlarını silmek mi, hangi konuda iyiyiseniz onu yapmanız ve kadın olduğunuz için yaptığınızın ikinci sınıf iş olduğunu söyleyenlere umarım, cehennem kadar yolları olduğunu söylersiniz ve umarım bu arada eşit işe eşit ücret alırsınız.

Umarım ne hükmetme ne de hükmedilme gereksinimi duymadan yaşarsınız. Umarım hiçbir zaman kurban olmazsınız ve aynı zamanda da başkalarının üzerinde iktidar da kurmazsınız. Başarısız olduğunuzda ve yenildiğinizde ve acı çekerken ve karanlıktayken umarım savaşacak ve kazanılacak savaşların olmadığı, ama geleceğin barındıran, yaşamış olduğunuz kendi ülkenizdeki karanlığı hatırlarsınız. Köklerimiz karanlıkta; dünya ülkemiz. Kutsanmak için nedene çevremize ve aşağılara bakmak yerine yukarıya bakıyoruz? Ne umuyoruz? Umduğumuz şey casus uydular ve silahlarla dolu gökyüzünde değil aşağılarda dünyada. Yukarıdan değil aşağıdan. Köklerimiz gözleri kör eden ışıktan değil, insan denen varlığın ruhunu oluşturduğu besleyici karanlıkta."

Çeviren: Olcay Bingöl. Ursula K. Le Guin'in 1983'te Mills Koleji mezuniyet töreninde yaptığı konuşma, yazarın kendi web sayfasında bulunan "<http://www.ursulakleguin.com/LeftHandMillsCollege.html>" adresinden alınmıştır. <http://baslangicdergi.org/bir-diploma-toreni-icin-kinayeli-bir-konusma/>